

Tegenover de wijzen staan de dwazen, de ʿēwīlīm, de domme mensen, die wijsheid en tucht verachten (Spr. 1 : 7), de kēsīlīm, de stupiden, de dommen, die kennis haten (Spr. 1 : 22). Er zijn ook nēbālīm, „minderwaardigen”, heel erge zondaren⁹⁾. Er zijn ook pētājīm, onervarenen, naïeven, die licht te verleiden zijn, gemakkelijk onder invloed, ook verkeerde invloed, zijn te brengen (Spr. 1 : 4, 22). Het boek der Spreuken dient, „om aan de onervarenen schranderheid te geven, aan de jongeling kennis en overleg” (Spr. 1 : 4). De middelen, waarvan de wijze in Israël zich bij voorkeur bedient, zijn de māšāl (spreuk) en de chīdā (het raadsel) (Spr. 1 : 6)¹⁰⁾. Köhler zoekt de oorsprong van de spreuken in de kring van mannen, die des avonds bijeenzitten. De een zegt iets, en de ander vult hem aan. Bv. iemand zegt: „De zweep voor het paard, de teugel voor de ezel”; een ander vult aan: „en de roede voor de rug der dwazen” (Spr. 26 : 3). De spreuken zijn dus in de conversatie ontstaan¹¹⁾. Wij kunnen Köhler volmondig toegeven, dat de wijsheid van het volk, dat spreekwoorden maakt, ook in het Oude Testament aan het woord komt. Als voorbeeld noem ik, wat ons over Saul wordt meegedeeld tot driemaal toe. De uitdrukking luidt: „Is Saul ook onder de profeten?” De mensen, die hem zagen, terwijl hij zich als profeet gedroeg of in geestvervoering geraakte, zeiden dit tot elkander. Maar er staat ook: „en het is tot een māšāl geworden” (I Sam. 10 : 11, 12; 19 : 24)¹²⁾. Het is heel goed mogelijk, dat de wijzen zulke spreekwoorden hebben overgenomen en dat ook het boek der Spreuken ze bevat, maar daarnaast kan niet alleen op boeken als Job en Prediker, maar ook op Spreuken gewezen worden, om Köhlers stelling in haar algemeenheid voor onjuist te verklaren. Niet voor niets zijn namen als die van Salomo en anderen aan de spreuken verbonden. Zij zijn een bijzondere vorm van kunst. De wijze in Israël is niet de Israëliet, zij het dan de oude en ervaren Israëliet, zonder meer.

Maar daarmee is de vraag nog niet beantwoord, of wij van een aparte stand van wijzen mogen spreken.

Ter beantwoording van deze vraag zullen wij de daarvoor in aanmerking komende plaatsen van het Oude Testament moeten onderzoeken. Maar wij moeten daarbij bedenken, dat de wijsheid in het oude Oosten een internationaal verschijnsel was. Het Oude Testament zelf spreekt dit duidelijk uit, en de opgravingen van de laatste eeuw hebben dit treffend bevestigd. Juist voor de chokmā hebben deze veel materiaal geleverd. De wijsheid van Israël is niet meer te denken zonder dit kader, dat haar des te beter doet begrijpen¹³⁾. Maar dit internationale karakter der chokmā geeft ons